

KIRJALLINEN KYSYMYS 1012/2012 vp

Ulkomaalaisen maastapoistaminen kotimaahansa

Eduskunnan puhemiehelle

Ulkomaalaislain 148 ja 149 §:ssä puhutaan ulkomaalaisten maastapoistamisen perusteista. Poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on ryhdyttävä toimenpiteisiin ulkomaalaisen käännättämiseksi tai karkottamiseksi, jos ulkomaalainen on syylistynyt rikolliseen toimintaan tai hän ei muuten täytä maahantulon tai maassa oleskelun edellytyksiä.

Mikäli tällainen ulkomaalainen on oleskellut Suomessa yli 3 kk, Maahanmuuttovirasto tekee omasta aloitteestaan tai poliisin tai rajaviranomaisen esityksestä maastapoistamispäätöksen. Maastapoistamispäätösten täytäntöönpano on pääasiassa poliisin vastuulla. Ongelmana täytäntöönpanoissa on usein, että ulkomaalainen on hävittänyt matkustusasiakirjansa eli passinsa.

Monet maat eivät suostu vastaanottamaan kansalaisiaan, jos matkustusasiakirjaa ei ole. Yksi tällainen ongelmamaa on Iran. Iranin suurlähetystö Helsingissä ei suostu kirjoittamaan kotimatkatodistusta eli väliaikaista passia, jos maan kansalainen ei itse suostu anomaan kotimatkatodistusta.

EU:lla voisi olla yhtenäinen linja, ettei viisumeja myönnettäisi niitten maitten kansalaisille, jotka eivät ota kansalaisiaan vastaan. Tärkeintä

olisi käydä keskusteluja kolmansien maiden kanssa, jotta nämä maat suostuisivat ottamaan kansalaisiaan vastaan, vaikkakin heidän kansalaisensa olisi hävittänyt passinsa vaikeuttaakseen maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanon.

Mikäli Maahanmuuttovirasto asian tutkituun päätyy siihen lopputulokseen, ettei asianosaisille myönnetä turvapaikkaa eikä oleskelulupaa muilla perusteilla ja hallinto-oikeus on valitusprosessin jälkeen samalla linjalla, on edessä käännättäminen Iraniin. Siinä vaiheessa poliisi kohtaa ongelman, että asianosaisia ei voida poistaa maasta, koska he ovat tahallaan hävittäneet passejaan, eikä Iran suostu vastaanottamaan passittomia henkilöitä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko ministeriöllä suunnitelmia ja keinoja ulkomaalaisten maastapoistamista koskevan asian ratkaisemiseksi ja

milloin asia otetaan esille EU:n tasolla ja kolmansien maiden kanssa?

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2012

Markku Mäntymaa /kok

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Markku Mäntymaan /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 1012/2012 vp:

Onko ministeriöllä suunnitelmia ja keinoja ulkomaalaisten maastapoistamista koskevan asian ratkaisemiseksi ja

milloin asia otetaan esille EU:n tasolla ja kolmansien maiden kanssa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitus on tietoinen siitä, että toisinaan maastapoistamista ei voida toteuttaa, koska vastaanottava valtio toimii tosiasiallisesti niin, ettei maastapoistamista voida panna täytäntöön. Huolimatta siitä, että valtioilla on kansainvälisoikeudellinen velvollisuus ottaa takaisin oman maansa kansalaiset, vastaanottava valtio ei aina suostu ottamaan henkilöä vastaan esimerkiksi kieltäytymällä myöntämästä maastapoistamisen toteuttamiseen tarvittavia matkustusasiakirjoja tai muita välttämättömiä asiakirjoja taikka toimimalla muuten niin, ettei maastapoistamista voida toteuttaa. Valtio voi myös olla niin sekasortoisessa tilanteessa, ettei asiakirjojen saaminen ole mahdollista.

Hallitus toimii maastapoistamisten toteuttamisen edistämiseksi monitahoisesti ja -tasoisesti. Hallitus on aktiivinen kansainvälisesti EU-tasolla ja edistää maastapoistamisten toteuttamista kansallisin toimin. Sisäasiainministeriö käy parhaillaan kahdenvälisiä keskusteluja Afganistanin ja Irakin viranomaisten kanssa paluuseen liittyvien tilanteiden edistämiseksi. Merkittävää on, että pitkällisen sisällissodan ja epävakauden jäl-

keen Somalia on saanut syksyllä 2012 uuden poliittisen johdon: presidentin, parlamentin ja hallituksen. Olen tavannut Somalian ulkoministerin, joka tapaamisessa korosti turvallisuustilanteen parantamisen ja vakiinnuttamisen olevan uuden hallituksen tärkein tehtävä ja välttämätön edellytys muulle kehitykselle. Tämän kehityksen myötä on mahdollista, että nykyisin Somaliaan paluuseen ja palauttamisiin liittyvät esteet myös vähitellen poistuvat.

Korkean tason ministeritapaamisissa käytävän vuoropuhelun lisäksi Suomi käy useiden valtioiden kanssa virkamiestasoisia kahdenvälisiä konsultaatioita, joissa voidaan käsitellä ulko- ja turvallisuuspoliittisten kysymysten ohella myös maiden kahdenvälisiä suhteita. Kehitysyhteistyön pitkäaikaisten kumppanimaiden, kuten Vietnamin, kanssa käydään lisäksi yhteistyöneuvotteluja, jotka keskittyvät lähinnä kehitysyhteistyöhön. Myös maahantuloasioihin liittyviä kysymyksiä on nostettu esille näissä yhteyksissä.

EU:n jäsenvaltiot, mukaan lukien Suomi, voivat EU:n yhteiseen viisumipolitiikkaan vedoten pyytää tarvittaessa Euroopan komissiota ottamaan esille palauttamiseen liittyviä asioita tässä suhteessa ongelmallisten kolmansien valtioiden kanssa, muun muassa kyseisten valtioiden kanssa käytävien poliittisten dialogien yhteydessä. Mikäli ongelmaan ei pystytä löytämään ratkaisua tavanomaisin diplomaattisin neuvottelukeinoin, voidaan myös harkita esitettäväksi mahdollisten EU:n yhteisten viisumipakotteiden käyttöönottamista EU:n maahanmuuttoasioita käsittelevissä työryhmissä niitä viisumivelvollisia kolmansia valtioita kohtaan, jotka kieltäytyvät ottamasta vastaan maastapoistettavia kansalaisiaan. Mahdolliset viisumipakotetot edellyttävät kuitenkin tarkkaa harkintaa ja laajaa kon-

sensusta jäsenvaltioiden kesken. Asiassa on otettava huomioon viisumipakotteista aiheutuvat, pakotteiden kohteeksi asetettujen valtioiden mahdolliset vastatoimet, joilla voi olla unionille tai sen jäsenvaltioille epätoivottavia taloudellisia tai poliittisia vaikutuksia.

Hallitus tulee jatkossakin toimimaan aktiivisesti maastapoistamispäätösten täytäntöönpanon ongelmien poistamiseksi sekä unionitason että kansallisin toimin.

Helsingissä 9 päivänä tammikuuta 2013

Sisäasiainministeri Päivi Räsänen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 1012/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Markku Mäntymaa /saml:

Har ministeriet några planer och medel för att lösa frågan om avlägsnande ur landet och

när tas frågan upp på EU-nivå och med tredje länder?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Regeringen är medveten om att besluten om att avlägsna en person ur landet ibland inte kan sättas i verket eftersom mottagarstaten de facto förhindrar processen. Trots att stater har en folkrättslig skyldighet att ta emot sina egna medborgare, accepterar mottagarstaten inte alltid att ta emot en person och kan förhindra detta till exempel genom att vägra bevilja de resehandlingar som behövs för avlägsnande ur landet eller andra nödvändiga dokument, eller på annat sätt agera så att beslutet inte kan verkställas. Situationen i staten kan också vara så kaotisk att det inte är möjligt att få handlingarna.

Regeringen verkar på olika sätt och på olika nivåer för att främja verkställandet av avlägsnande ur landet. Regeringen är aktiv internationellt på EU-nivå och vidtar nationella åtgärder för att underlätta verkställandet av beslut om avlägsnande ur landet. Inrikesministeriet för som bäst bilaterala samtal med myndigheterna i Afghanistan och Irak för att förbättra situationer som hänger samman med återbördandet av människor till dessa länder. Det är anmärkningsvärt att Somalia, efter en lång tid av inbördeskrig och instabi-

litet, hösten 2012 fick en ny politisk ledning: president, parlament och regering. Jag har träffat Somalias utrikesminister, och vid vårt möte betonade han att den nya regeringens viktigaste uppgift och en nödvändig förutsättning för annan utveckling är att förbättra och stabilisera säkerhetssituationen i landet. Genom denna utveckling är det också möjligt att de hinder som nu finns i människors återvändande och återbördande till Somalia så småningom försvinner.

Utöver den dialog som förs vid ministermöten på hög nivå har Finland med flera stater bilaterala konsultationsmöten på tjänstemannanivå. Då kan man vid sidan av utrikes- och säkerhetspolitiska frågor också behandla bilaterala relationer mellan länderna. Med långvariga partnerländer i utvecklingssamarbetet, som Vietnam, förs dessutom samarbetsförhandlingar som närmast gäller utvecklingssamarbete men i dessa sammanhang har även frågor kring inreseärenden tagits upp.

EU:s medlemsstater, inklusive Finland, kan med hänvisning till EU:s gemensamma viseringspolitik vid behov be Europeiska kommissionen ta upp frågor i anslutning till återbördande med stater som är problematiska i detta avseende, bland annat i samband med den politiska dialog som förs med länderna i fråga. Om det inte går att hitta en lösning på problemet med gängse diplomatiska förhandlingsmedel, kan man i de arbetsgrupper som behandlar EU:s immigrationsärenden också överväga förslag till ibruktage av eventuella gemensamma viseringssanktioner i EU gentemot tredje stater som vägrar ta emot sina medborgare som ska avlägsnas från ett EU-land. Eventuella viseringssanktioner kräver dock grundligt övervägande och bred konsensus mellan medlemsstaterna. Man måste ta i beaktande

att de stater som viseringssanktionerna riktats mot kan reagera med eventuella motåtgärder, som kan få oönskade ekonomiska eller politiska verkningar för unionen eller dess medlemsländer.

Regeringen kommer även i fortsättningen att verka aktivt både på EU-nivå och genom nationella åtgärder för att avlägsna problemen i att verkställa beslut om avlägsnande ur landet.

Helsingfors den 9 januari 2013

Inrikesminister Päivi Räsänen